

Van thuiszitten naar schoolgaan

Intensivering van de Utrechtse aanpak¹

Onze afspraken

1. Wij verbinden ons in Utrecht aan de landelijke ambitie dat in 2020 geen enkel kind of jongere langer dan drie maanden thuiszit zonder een passend aanbod van onderwijs en/of zorg. Wij zorgen gezamenlijk voor een sluitende aanpak die in het OOGO bestuurlijk bekrachtigd is.
2. Deze sluitende aanpak draait om maatwerk voor kinderen, jongeren en gezinnen. Wij werken met hen aan een sterke basis thuis en op school, bieden steun bij opgroeien en ontwikkelen en zorgen voor specialistische zorg en ondersteuning als het moet.
3. De spil van onze aanpak is het kernpartnermodel. Onze kernpartners bieden kinderen, jongeren en gezinnen begeleiding vanuit hun professie en versterken de school in de basisvaardigheden van goed onderwijs en ondersteuning op maat.
4. Onze aanpak heeft drie pijlers: relatie, registratie en regie.
 1. We investeren met onze scholen en kernpartners in een goede relatie school – ouders – jongere om te voorkomen dat (school)ontwikkeling stagneert en problemen ontstaan.
 2. We werken met onze scholen en kernpartners aan een vroege signalering van verzuim, uitval of belemmeringen en zorgen dat de registratie van verzuim en uitval bij betrokken gemeenten en samenwerkingsverbanden op orde is.
 3. We zorgen met onze scholen en kernpartners voor regie bij het vinden van een passend aanbod van onderwijs en zorg en voor bestuurlijke interventie als partijen hierin vastlopen.
5. Wij monitoren de resultaten van onze aanpak maandelijks in het overleg van Leerplicht en samenwerkingsverbanden, tweemaandelijks in ons gezamenlijk kernpartneroverleg en jaarlijks in het OOGO.

¹ De VO scholen in Stichtse Vecht, behorend bij het Samenwerkingsverband Sterk VO, werken ook volgens het kernpartnermodel. Op deze scholen is zowel Leerplicht van de gemeente Utrecht actief als het Regionaal Bureau Leerplicht. De aansluiting tussen de scholen en het sociale wijkteam van de gemeente Stichtse Vecht wordt vormgegeven door het schoolmaatschappelijk werk. De intentie is om de thuiszittersaanpak de komende maanden verder te verbreden en regionaal zoveel mogelijk gezamenlijk op te trekken.

Wij intensiveren onze aanpak

Ieder kind en iedere jongere verdient een passende onderwijsplek en ondersteuning bij zijn of haar schoolloopbaan. Met dit grondbeginsel verbinden we ons aan het VN verdrag van de rechten van het kind en aan de landelijke afspraken om thuiszitten te voorkomen (thuiszitterspact. Daarnaast verdient ook iedere ouder de ondersteuning die nodig is om kinderen gezond en veilig te laten opgroeien.

We boeken in Utrecht winst met onze aanpak. Ieder kind en jongere die niet naar school gaat is er een teveel. Thuiszitten vormt een serieuze bedreiging voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Vanuit dat urgentiebesef intensiveren we onze aanpak op drie hoofdpunten:

1. Relatie: we investeren met onze scholen en kernpartners in de relatie school – ouders – jongere om te voorkomen dat (school)ontwikkeling stagneert en problemen ontstaan.
2. Registratie: we werken met onze scholen en kernpartners aan een vroege signalering van verzuim, uitval of belemmeringen en zorgen dat de registratie van verzuim en uitval bij betrokken gemeenten en samenwerkingsverbanden op orde is.
3. Regie: we zorgen met onze scholen en kernpartners voor regie en tempo bij het vinden van een passend aanbod van onderwijs en zorg en voor bestuurlijke interventie als partijen hierin vastlopen.
Als onderwijs (tijdelijk) niet passend is bieden we flexibele zorg- en ondersteuningsarrangementen.
Als schoolgang weer mogelijk is organiseren we passende begeleiding op school.

Onze visie op passend onderwijs en zorg voor jeugd

De gemeente Utrecht, samenwerkingsverband Utrecht PO en Sterk VO werken samen aan het terugdringen van verzuim, uitval en thuiszitten. Dat doen we door gezamenlijk te investeren in een sterke basis thuis en op school, door steun te bieden bij vragen of problemen bij opgroeien en ontwikkelen en door te zorgen voor specialistische zorg en ondersteuning als het moet. Dat krijgt vorm in de kernpartneraanpak. Vanuit deze visie en werkwijze kunnen we de kansen voor kinderen en jongeren vergroten op een sociaal netwerk, maatschappelijke participatie en een goede start op de arbeidsmarkt. We streven ernaar dat ieder kind en iedere jongere leerling in beeld is en een passend onderwijs- en ondersteuningsaanbod krijgt. Dat geldt in het bijzonder voor kinderen en jongeren voor wie door een combinatie van (onderwijsoverstijgende) factoren schoolgang geen vanzelfsprekendheid meer is en thuiszitten dreigt of al aan de orde is. Samenwerking tussen school, kernpartners en zorgpartners is dan cruciaal. We werken samen aan een sluitende regionale aanpak om thuiszitten te voorkomen, het aantal langdurige thuiszitters terug te dringen en iedere leerling die dat nodig heeft een passend onderwijs- en ondersteuningsaanbod te bieden. We leren van iedere casus en gebruiken die kennis om onze aanpak verder te verbeteren.

Samenwerken volgens het kernpartnermodel

Iedere school in Utrecht heeft een kernteam op of verbonden aan de school dat bestaat uit een leerplichtambtenaar, een jeugdverpleegkundige of schoolarts, een gezinswerker en een begeleider/consulent van het samenwerkingsverband. De vorm van samenwerking met de kernpartners sluit aan bij de schaal en vragen van de populatie en is daarom in het primair onderwijs anders georganiseerd dan in het voorgezet onderwijs. De leidende principes zijn gelijk. De kernpartners vertegenwoordigen de belangrijkste leefgebieden in de ontwikkeling van kinderen tot jongvolwassenen: onderwijsdeelname, gezondheid, psychosociale ontwikkeling en loopbaanontwikkeling. De kernpartners bieden kinderen en jongeren begeleiding vanuit hun eigen professie, versterken de school in het bieden van ondersteuning op maat en in het voortgezet onderwijs in de basisvaardigheden van goed onderwijs. De kernpartners zijn aan de school verbonden, regelmatig aanwezig en werken met de school planmatig aan verbeteringen. De gezamenlijk inzet is dat leerlingen ervaren dat zij hun problematiek kunnen hanteren en toch zoveel mogelijk profiteren van het onderwijsaanbod. Ondersteuning wordt altijd ingezet met ouders en volgens het principe van één kind, één gezin, één plan, één regisseur. Het Ontwikkelingsperspectiefplan (OPP) is een hulpmiddel om de juiste interventies in te zetten, zodat kinderen en jongeren hun schoolloopbaan succesvol kunnen doorlopen. De visie en de acties van verschillende kernpartners op een leerling worden opgenomen in het OPP. Het OPP wordt altijd met leerling en ouders gemaakt en besproken.

Intensivering van de aanpak

1. De kernpartners werken vanuit een gezamenlijk gevoelde urgentie aan herstel van de schoolgang.
2. Er is geen kind/jongere die niet naar school kan omdat er geen (passende) onderwijsplaats is.
3. In Utrecht zijn geen wachtlijsten voor jeugdhulp. Er wordt voldoende jeugdhulp ingekocht. Als een instelling geen plaats heeft, wordt binnen twee weken een passend alternatief geboden.

Wat doen we om iedere leerling onderwijs en hulp te bieden?

Samen zorgen we voor een dekkend aanbod van voorzieningen: voor iedere leerling is er een passende plek en ondersteuning op maat. De kernpartners investeren in een sterke basis op school en thuis: ondersteuning op school om eventuele belemmeringen in de schoolloopbaan van kinderen en jongeren weg te nemen en de deskundigheid van leerkrachten en docenten in het omgaan met verschillende onderwijs- en ondersteuningsbehoeften te vergroten. En ondersteuning thuis om kinderen en jongeren een stevige basis voor een gezonde ontwikkeling te bieden. De kernpartners trekken ook samen op in de aanpak van (ziekte)verzuim. Kinderen en jongeren die meer dan gemiddeld afwezig zijn, lopen een grotere kans de school vroegtijdig te verlaten of om thuis te komen zitten. Verzuim is vaak een signaal van een onderliggend probleem. Dat kan te maken hebben met gezondheid, de thuissituatie, met problemen op school of met een combinatie hiervan. De kernpartners werken samen in een gestructureerde aanpak van signaleren, bereiken, adviseren en begeleiden van deze leerlingen. De school signaleert, de jeugdarts onderzoekt en adviseert, de gezinswerker kan het gezin ondersteunen en de leerplichtambtenaar handhaaft zo nodig. Bij zorgwekkend ziekteverzuim zorgt de sociaal-medische expertise van de jeugdarts ervoor dat er meer inzicht komt in de achtergrond van de ziekmeldingen én dat er aandacht is voor de mogelijkheden die het kind of de jongere heeft om toch naar vermogen deel te nemen aan het lesprogramma. De gezamenlijk inzet is dat zij met hun problemen zoveel mogelijk kunnen profiteren van het onderwijsaanbod. En dat dit aanbod en de ondersteuning aansluit bij wat zij nodig hebben.

Intensivering van de aanpak

1. Het kernteam van de school maakt ruimte in agenda's; een actietafel heeft altijd voorrang.
2. Als bestaande richtlijnen en werkwijzen onvoldoende ruimte bieden voor het realiseren van een passend onderwijsaanbod voor het kind/de jongere doet de actietafel een alternatief voorstel waar de teammanagers van de kernpartners een beslissing over nemen.
3. Indien na 8 weken nog geen passend aanbod gerealiseerd is, wordt de casus voorgelegd aan de teammanagers van de kernpartners.

Wat doen we als een kind of jongere niet naar school gaat?

Soms lukt het ondanks alle inspanningen van ouders, school en ondersteuners niet om een kind of jongere naar school te laten gaan. We spreken van een thuiszitter als het gaat om een leerplichtige (5 – 16 jaar) of kwalificatieplichtige (16 – 17 jaar) jongere die staat ingeschreven op een school of onderwijsinstelling en langer dan vier weken ongeoorloofd verzuimt (relatief verzuim) of niet staat ingeschreven op een school of onderwijsinstelling (absoluut verzuim). We voegen hieraan toe de vierjarige leerlingen die niet staan ingeschreven bij een school. Ook verzuim dat niet binnen de criteria valt kan zorgwekkend zijn en moet om die reden in beeld zijn. We wachten uiteraard niet met het ondernemen van actie tot de vier weken voorbij zijn. Een (dreigende) thuiszitter wordt direct door de school gemeld bij Leerplicht en het betreffende samenwerkingsverband. In het primair onderwijs zijn de organisatie en afspraken rondom een thuiszittende leerling beschreven in de Handreiking Preventief Beleid Verzuim. In het voortgezet onderwijs wordt gewerkt met een actietafel. Het kind of de jongere staat centraal en ouders zijn actieve samenwerkingspartners.

Wat doen we als het niet lukt om een passend aanbod te vinden?

In zeer complexe situaties kan het voorkomen dat jongere, ouders, school en kernpartners er niet in slagen een passende plek met een passend aanbod te vinden. In het primair onderwijs zijn afspraken gemaakt met de verantwoordelijken (school, schoolbestuur, kernpartners en SWV om te komen tot een snelle, sluitende aanpak. In het voortgezet onderwijs kan in deze situaties het Interventieteam VO worden ingeschakeld.

Werkwijze van het Interventieteam VO

Het Interventieteam VO komt in actie als school, kernpartners, jongere en ouders niet binnen 10 weken een gezamenlijk besluit kunnen nemen over een passende onderwijsplek en/of passende hulp en ondersteuning en bij zeer ingewikkelde casuïstiek (complexe onderwijsondersteunings- of zorgbehoefte, een aanhoudend verschil van inzicht, verstoorde relaties of een combinatie daarvan). Het Interventieteam VO heeft de opdracht in deze situaties tot een passende oplossing te komen waaraan alle betrokkenen zich committeren. Het team voorziet in deze situaties binnen 48 uur in een plan om binnen 10 werkdagen tot een oplossing te komen.

Gemeente Utrecht en het bestuur van Sterk VO zijn gezamenlijk opdrachtgever van het Interventieteam VO. Het Interventieteam VO bestaat uit twee door het onderwijs en de gemeente gemandateerde leden en een onafhankelijk voorzitter. De leden hebben affiniteit met of werken in het domein van onderwijs, jeugdhulp, zorg en veiligheid. De voorzitter is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het besluitvormingsproces.

Het Interventieteam VO is per 1 januari 2017 operationeel. De werkwijze van het team wordt ontwikkeld en versterkt aan de hand van vragen en casuïstiek. Het Interventieteam VO werkt binnen de kaders van de wet passend onderwijs, de leerplichtwet, de wet publieke gezondheid en de jeugdwet.

Na elke interventie van het team vindt met betrokkenen een evaluatie op casus- en procesniveau plaats. Doel hiervan is het verbeteren van kernpartneraanpak door te leren van casuïstiek en deskundigheid in het omgaan met complexe zaken te bevorderen. Het Interventieteam VO rapporteert aan het OOGO tussentijds aan het kernpartneroverleg. In specifieke situaties kan het Interventieteam direct rapporteren aan de opdrachtgever.

Wat doen we met vrijstellingen op grond van artikel 5 onder a?

Er zijn kinderen en jongeren voor wie duidelijk is dat zij, vanwege psychische of lichamelijke behoeften, niet in staat zullen zijn om onderwijs te volgen. Voor hen wordt er een beroep gedaan op een vrijstelling op grond van artikel 5 onder a. Met de transitie van de jeugdhulp naar gemeenten en de invoering van passend onderwijs kunnen gemeenten en samenwerkingsverbanden goede afspraken maken over de inzet van hulp thuis en op school. Als gedeeltelijk onderwijs gevolgd kan worden is een vrijstelling op grond van artikel 5 onder a niet meer nodig. Dan zijn wel aanvullende afspraken nodig.

Intensivering van de aanpak

Het totaal aantal vrijstellingen artikel 5 onder a is in Utrecht de afgelopen jaren gestegen. Waar kansen zijn voor (gedeeltelijke) schoolgang op korte of langere termijn, beoordelen we de vrijstellingen opnieuw en leggen we eventuele uitvoeringsafspraken met kernpartners vast.

Hoe werken we samen met Save, RvdK en de justitiële keten?

Het missen van onderwijs is een bedreiging voor de ontwikkeling van ieder kind. Dit is verankerd in de leerplichtwet en het verdrag op de rechten van het kind. Vanuit dit besef werken de kernpartners samen aan het herstel van een onderbroken schoolgang. Zij doen dat met het kind, de jongere, de ouders en de school en aan de hand van een brede analyse van mogelijk achterliggende problematiek. Als er geen onderwijs wordt gevolgd en er geen perspectief is op het hervatten daarvan, dan is dat altijd een reden om SAVE in te schakelen. De verwijtbaarheid van zo'n zorgwekkende situatie kan door Leerplicht worden bevestigd door een proces verbaal. Om het verzuim te beëindigen wordt de strafrechtelijke keten in werking gesteld. De civielrechtelijke keten wordt in werking gezet om de jongere en de ouders te laten meewerken aan een oplossing om weer naar school te gaan.

Intensivering van de aanpak

Leerplicht werkt samen met SAVE, de Raad voor de Kinderbescherming, het OM en de buurtteams aan een kwaliteitsslag in het strafrechtelijke en civielrechtelijke proces, door bij thuiszitten zoveel mogelijk gecombineerde zittingen te organiseren en de afhandeling te versnellen om schoolgang mogelijk te maken. Het thuiszitterspact wordt verrijkt met de inzichten van genoemde partners in de justitiële keten.

Hoe werken we samen in G4 verband en met het rijk?

In G4 verband neemt Utrecht actief deel aan de G4 voorlopersaanpak om thuiszitten terug te dringen. De voorlopersaanpak is bedoeld om van elkaar te leren op die onderdelen die om verbetering of intensivering vragen en om knelpunten in het stelsel en gewenste oplossingen daarvoor onder de aandacht van de betreffende ministeries te brengen. Belangrijke thema's zijn integraal toezicht door samenwerkende inspecties, een eenduidige en gelijktijdige opvraag van gegevens (gezamenlijke ijkmomenten) en een combinatie van straf- en civielrecht bij casuïstiek in de justitiële keten. De G4 zullen concrete en specifieke resultaten benoemen voor de periode 2016- 2020. Marc Dullaert, aanjager van het landelijk thuiszitterspact, ondersteunt en begeleidt de G4 voorlopersaanpak.

Tot slot

We gaan er vanuit dat we met de intensivering van onze aanpak en de voorlopersaanpak in G4 verband nog eerder, sneller en beter een passende oplossing kunnen vinden voor kinderen en jongeren die om welke reden dan ook niet naar school gaan. Iedere thuiszitter is er één teveel.